

युवा समर्थन संरचना: राष्ट्रीय कॅडेट कॉर्प्स (NCC)

श्री. विवेकनंद भरत इंगळे

संशोधक विद्यार्थी

क.ब.चौ.उ.म.वि. जळगांव

डॉ. अरुण डी. वळवी

मार्गदर्शक

कला, वाणिज्य, विज्ञान, महाविद्यालय, धरणगांव

ता. धरणगांव, जि.जळगांव

प्रस्तावना :-

नॅशनल कॅडेट कॉर्प्स (NCC) ची उत्पत्ती युनिव्हर्सिटी कॉर्प्समध्ये आहे, जी ब्रिटिश राजवटीत लष्कराची कमतरता भरून काढण्याच्या उद्देशाने संरक्षण कायदा, 1917 अंतर्गत तयार करण्यात आली होती. NCC 16 जुलै 1948 रोजी संरक्षण मंत्रालयाच्या (MOD) अंतर्गत 1948 च्या NCC कायदा XXXVI अंतर्गत अस्तित्वात आला. चक्रीवादळ, पूर, दुष्काळ, महामारी आणि सरकारी कर्मचाऱ्यांच्या संपाच्या काळात कायदा व सुव्यवस्था राखण्यासाठी विविध एजन्सींच्या अंतर्गत बोलावले गेले तेव्हा समाजाची सेवा करण्याचा NCC चा एक अद्भुत ट्रॅक रेकॉर्ड आहे. NCC कॅडेट्सनी नागरी संरक्षण अधिकार्यांसोबत हातमिळवणी करून काम केले. आणि बचाव कार्यात आणि वाहतूक नियंत्रणात सक्रिय सहभाग घेतला. 1965 च्या भारत-पाकिस्तान युद्ध आणि 1971 च्या बांगलादेश-पाकिस्तान युद्धादरम्यान, NCC कॅडेट्स संरक्षणाची दुसरी फळी होती; हा अभ्यास कॅडेट्सचे विविध योगदान आणि समाज आणि राष्ट्र उभारणीसाठी त्यांची सेवा, भारतीय तरुणांच्या चारित्र्याचे खरे प्रतिबिंब आहे.



Global Online Electronic International Research Journal's licensed Based on a work at <http://www.goeiirj.com>

महत्त्वपूर्ण शब्द :- कॅडेट, समाजसेवा, आपत्ती निवारण, प्रशिक्षण, शिबिरे, समुदाय विकास.

प्रस्तावना :-

अभ्यास अशा रीतीने मांडण्यात आला आहे की एनसीसीची संस्था, बोधवाक्य, प्रशिक्षण, विविध विभाग, उपक्रम आणि तत्त्वज्ञानाची ओळख वाचकाला करून दिली जाते. त्यानंतर, देशाच्या तरुणांनी केलेली बहुमोल सेवा, अमूल्य समाजसेवा, एक ट्रेंड सेटर यावर प्रकाश टाकला जातो. या प्रयत्नात सहकार्य करणाऱ्या इतर विविध संस्थांचीही अभ्यास मध्ये केली आहे.

एकता आणि शिस्त हे NCC चे ब्रीदवाक्य आहे आणि त्याच्या बोधवाक्यानुसार राष्ट्राच्या सर्वात मोठ्या एकसंध शक्तीपैकी एक बनण्याचा प्रयत्न करते. देशाच्या विविध भागांतून येणाऱ्या तरुणांना एकत्र आणणे आणि त्यांना देशाचे सुयोग्य नागरिक बनवणे हे त्याचे प्राथमिक लक्ष आहे. 1948 मध्ये शाळा आणि महाविद्यालयीन मुलींना समान संधी मिळावी यासाठी मुलींचा विभागही वाढवण्यात आला. 1950 मध्ये जेव्हा एअर विंग जोडण्यात आली तेव्हा NCC ला एक आंतर-सेवा प्रतिमा देण्यात आली,

त्यानंतर 1952 मध्ये नौदल विंग समाविष्ट करण्यात आली. त्याच वर्षी, NCC चा एक भाग म्हणून समुदाय विकास/सामाजिक सेवा उपक्रम समाविष्ट करण्यासाठी NCC अभ्यासक्रमाचा विस्तार करण्यात आला. 1962 मध्ये चीन-भारत युद्ध संपल्यानंतर, राष्ट्राच्या आव्हानांना तोंड देण्यासाठी, 1963 मध्ये NCC चे प्रशिक्षण अनिवार्य करण्यात आले. तथापि, 1968 मध्ये ते पुन्हा ऐच्छिक करण्यात आले संघटना

NCC मुख्यालय दिल्ली येथे आहे. आणि राज्यांच्या राजधानींमध्ये 17 संचालनालये आहेत ज्याचे नेतृत्व तीन सेवांपैकी एक मेजर जनरल दर्जाचा अधिकारी करतो. NCC संरचना पुढे विभाग/रेजिमेंटल कॉर्प्स म्हणून विभागली गेली आहे - 3 अशा स्पेशलाइज्ड कॉर्प्स अनुक्रमे मुंबई, दिल्ली आणि बंगलोर येथे आहेत. ते राज्य संचालनालयापासून स्वतंत्र आहेत आणि थेट मुख्यालयाला अहवाल देतात.

राज्याच्या आकारमानावर आणि राज्यांमधील NCC ची वाढ यावर अवलंबून, संचालनालयांकडे त्यांच्या अंतर्गत 14 गट मुख्यालये आहेत ज्याद्वारे ते राज्यातील संघटनेवर त्यांचा आदेश आणि नियंत्रण वापरतात. प्रत्येक गटाचे नेतृत्व ब्रिगेडियर दर्जाचा अधिकारी किंवा समतुल्य गट कमांडर म्हणून ओळखला जातो.

देशात एकूण 96 गट मुख्यालये आहेत जी 684 आर्मी विंग युनिट्स, 69 नेव्हल विंग युनिट्स आणि 61 एअर स्क्वाड्रन्सच्या नेटवर्कवर नियंत्रण ठेवतात. ऑफिसर्स ट्रेनिंग स्कूल, काम्पटी (नागपूर, महाराष्ट्र) आणि महिला ऑफिसर्स ट्रेनिंग स्कूल, ग्वाल्हेर अशी दोन प्रशिक्षण संस्था आहेत. याशिवाय, भारतातील विविध विद्यापीठांच्या कुलगुरूंना त्यांच्या संबंधित विद्यापीठात NCC चा प्रचार आणि समर्थन करण्यासाठी NCC मध्ये कमांडंटची मानद पदे दिली जातात.

17 संचालनालये लष्कर, नौदल आणि हवाई या तीन सेवा गटांमध्ये विभागलेली एकूण 814 युनिट्समध्ये विभागली गेली आहेत. त्यापैकी ६८४ लष्कर, ६९ नौदल आणि ६१ हवाई तुकड्या आहेत. NCC निदेशालयांचे नेतृत्व मेजर जनरल आणि समकक्ष दर्जाचे सेवा अधिकारी करतात; गट मुख्यालयाचे नेतृत्व मधील ब्रिगेडियर आणि समकक्ष दर्जाचे सेवा अधिकारी करतात.

आर्मी कॅडेट खाकी गणवेश परिधान करतात, नौदल कॅडेट नौदलाचा पांढरा गणवेश परिधान करतात आणि वायुसेना कॅडेट वायुसेनेच्या गणवेशाप्रमाणे निळा गणवेश घालतात. सर्व प्रसंगी गणवेश अनिवार्य आहे.

वरिष्ठ विभागासाठी एकूण प्रशिक्षण कालावधी 3 वर्षे अनुज्ञेय 1 वर्षाच्या विस्तारासह आणि कनिष्ठ विभागासाठी प्रशिक्षण कालावधी 2 वर्षांचा आहे. वरिष्ठ किंवा कनिष्ठ विभागातील प्रत्येक कॅडेटला प्रशिक्षण वर्षात दर आठवड्याला किमान 4 तास सेवा प्रशिक्षण घ्यावे लागते. तथापि, ज्या महाविद्यालयात किंवा शाळेद्वारे कॅडेटची नोंदणी केली जाते ते सुट्टीसाठी बंद असते त्या काळात कोणतेही प्रशिक्षण घेतले जात नाही. वरिष्ठ आणि कनिष्ठ विभागातील प्रत्येक कॅडेटला वार्षिक महाविद्यालय आणि शालेय सत्रात एकूण तासांच्या किमान 75% कालावधीसाठी सेवा प्रशिक्षण घ्यावे लागते.

NCC मध्ये तीन सेवांमधून काढलेले कर्मचारी आणि संबंधित शाळा किंवा महाविद्यालयातील शिक्षक किंवा व्याख्याते, जे NCC मध्ये सेवा देण्यासाठी स्वयंसेवक असतात. ते त्यांच्या

शाळा/महाविद्यालयांशी संलग्न असलेल्या NCC उप-युनिट्सचे प्रशिक्षण आणि प्रशासन आणि त्यांच्या प्रभाराखाली असलेल्या कॅडेट्सच्या एकूण शिस्तीसाठी जबाबदार आहेत. त्यांना राज्य सरकारकडून त्यांच्या सेवेसाठी मानधन दिले जाते. त्यांना NCC मध्ये अर्धवेळ आधारावर कमिशन दिले जाते.

NCC ध्वज आणि राष्ट्रगीत

1954 मध्ये तिरंगा ध्वज सादर करण्यात आला आणि ध्वजातील तीन रंग कॉर्प्सच्या तीन सेवांचे चित्रण करतात, लष्करासाठी लाल, नौदलासाठी गळद निळा आणि हवाई दलासाठी हलका निळा. कमळाच्या पुष्पहारांनी वेढलेल्या ध्वजाच्या मध्यभागी सोनेरी अक्षरात NCC ही अक्षरे, ध्वजाला रंगीबेरंगी रूप आणि एक वेगळी ओळख देतात.

NCC चे उद्दिष्टे

NCC ची उद्दिष्टे खालीलप्रमाणे आहेत

1. देशातील तरुणांमध्ये चारित्र्य, शिस्त, नेतृत्व, धर्मनिरपेक्ष दृष्टीकोन, साहसाची भावना, खिलाडूवृत्ती आणि निःस्वार्थ सेवेचे आदर्श विकसित करणे
2. संघटित, प्रशिक्षित आणि प्रेरित तरुणांचे मानव संसाधन तयार करणे, जीवनाच्या सर्व क्षेत्रातील नेतृत्व प्रदान करणे आणि राष्ट्रसेवेसाठी नेहमी सज्ज असणे.
3. तरुणांना सशस्त्र दलात करिअर करण्यास प्रवृत्त करण्यासाठी योग्य वातावरण प्रदान करणे

NCC गीत

NCC चे अधिकृत गीत - 'कदम मिला के चल' - 1963 मध्ये स्वीकारले गेले आणि 1969 मध्ये संरक्षण मंत्रालयाच्या मान्यतेने नोंदणीकृत झाले. 1974 मध्ये, असे वाटले की हे NCC गीत तरुणा भारावाण्यात अयशस्वी ठरले आहे आणि म्हणून नवीन गाणे "हम सब भारतीय है" NCC चे अधिकृत गीत म्हणून बदलले गेले.

प्रमाणपत्रे आणि परीक्षा

कॅडेट्सचे मूल्यमापन, मूल्यमापन आणि प्रतवारी खालीलप्रमाणे एनसीसीमध्ये तीन प्रमाणपत्रे आहेत;

१. प्रमाणपत्र – (अ)A, पात्रता ज्युनियर डिव्हिजन कॅडेट ज्यात इयत्ता 8 आणि 9 वी शालेय विद्यार्थ्यांचा समावेश आहे
२. प्रमाणपत्र – (ब)B: इयत्ता दहावी ते पदवीपर्यंतचे विद्यार्थी पात्र आहेत. उमेदवाराने वरिष्ठ विभागाच्या (सर्व विंग्स) एकूण प्रशिक्षण कालावधीपैकी किमान 75% हजेरी लावलेली असावी.
३. प्रमाणपत्र – (क)C: NCC कॅडेट्ससाठी सर्वोच्च-स्तरीय प्रमाणपत्र आहे.

कवायती चाचण्या, प्रात्यक्षिक आणि लेखी परीक्षा मध्ये मिळालेल्या गुणांवर आधारित तीन ग्रेड (1) A ग्रेड, (2) B ग्रेड, (3) C ग्रेड प्रदान केले जातात.

NCC साठी कॅलेंडरच्या आधारे आयोजित केलेली विविध शिबिरे खालीलप्रमाणे सूचीबद्ध आहेत;

१. प्रजासत्ताक दिन शिबिर (RDC)	०९. थल सैनिक कॅम्प (TSC)
२. एकत्रित वार्षिक प्रशिक्षण शिबिरे (CATC)	१०. वायु सैनिक शिबिर (VSC)
३. राष्ट्रीय एकात्मता शिबिर (NIC)	११. नौ सैनिक शिबिर (NSC)
४. अॅडव्हान्स लीडरशिप कॅम्प (ALC)	१२. ऑल इंडिया यॉटिंग रेगेटा (AIYR)
५. एकत्रित वार्षिक प्रशिक्षण शिबिरे (CATC)	१३. रॉक क्लाइंबिंग कॅम्प (RCC)
६. राष्ट्रीय एकात्मता शिबिर (NIC)	१४. नौदल विंग उपक्रम
७. आर्मी अटॅचमेंट कॅम्प	१५. एअर विंग उपक्रम
८. गिर्यारोहण आणि ट्रेकिंग शिबिरे	

संस्थात्मक प्रशिक्षण मुख्यतः शाळांमध्ये दिले जाते आणि विंगच्या प्रकारानुसार, त्या सेवेचे मूलभूत ज्ञान कॅडेटसना दिले जाते. एनसीसी आर्मी विंगच्या कॅडेटसना संलग्नक प्रशिक्षणाच्या स्वरूपात नियमित सर्व्हिस युनिटमध्ये राहण्याची आणि काम करण्याची संधी दिली जाते.

NCC ने NCC कॅडेटसच्या उद्देशाने समाजाची निःस्वार्थ सेवा, श्रमाचा सन्मान, स्वयं-मदताचे महत्त्व आत्मसात करण्याच्या उद्देशाने समुदाय विकास उपक्रमांचा अवलंब केला आहे; पर्यावरणाचे रक्षण करणे आणि समाजातील दुर्बल घटकांना त्यांच्या उन्नतीसाठी मदत करणे आवश्यक आहे. काही प्रमुख उपक्रम खालीलप्रमाणे आहेत;

1. वृक्षारोपण/वनस्पती रोपटे
2. रक्तदान (रुग्णालये/रेड क्रॉस)
3. वृद्धाश्रम. देशातील वृद्धाश्रमांना संरक्षण दिले जाते आणि NCC कॅडेटस नियमितपणे भेट देतात
4. प्रौढ शिक्षण. एनसीसी कॅडेटस दुर्गम भाग, गावे आणि अविकसित भागात भेट देतात
5. सामुदायिक कार्य 6. कॅडेटस ग्रामीण आणि शहरी सामुदायिक प्रकल्प आणि इतर विकास कामांमध्ये भाग घेतात जसे की गावातील ट्रॅक सुधारणा, रस्ते आणि तलावांची स्वच्छता, स्वच्छता मोहीम इ.

कार्यक्रम

एनसीसी कॅडेटससाठी प्रोत्साहन

प्रोत्साहन पदके, ट्रॉफी आणि रोख पुरस्कारांसह रोजगार तसेच शैक्षणिक आणि वैयक्तिक प्रोत्साहने या क्षेत्रात आहेत. पदवी पूर्ण केल्यावर NCC (C) प्रमाणपत्र कॅडेटसना सरकारी नोकरीत, लष्कर/नौदल आणि हवाई दलात गुणवत्तेवर आरक्षण मिळण्यास पात्र आहे.

एनसीसी प्रशिक्षणावर येणारा खर्च सरकार उचलते. कॅडेटला गणवेश, शिबिरे, परेड, साहसी खेळ

किंवा मध्यवर्ती ठिकाणापासून प्रशिक्षणाच्या ठिकाणी जाण्यासाठी वाहतुकीसाठी पैसे द्यावे लागत नाहीत. शिवाय, त्यांना परेडच्या वेळी चांगला अल्पोपहार आणि शिबिरादरम्यान पौष्टिक जेवण दिले जाते. कॅडेट्स संघटना अधिक आनंददायी आणि फायद्याचे बनवण्यासाठी, पात्र कॅडेट्सना विविध प्रकारची आर्थिक मदत देखील दिली जाते.

नॅशनल कॅडेट कॉर्प्स (NCC), जगातील सर्वात मोठी गणवेशधारी स्वयंसेवक संस्था, युवा सक्षमीकरणाच्या व्यवसायात वचनबद्ध आहे आणि राष्ट्राला लोकसंख्याशास्त्रीय लाभांशाची जाणीव करून देण्यासाठी आदर्शपणे उपयुक्त आहे, ज्यामुळे राष्ट्र उभारणीत महत्त्वपूर्ण योगदान दिले जाते. त्याच्या प्रशिक्षण अभ्यासक्रमाचे लष्करी अभिमुखता देखील सुरक्षा क्षेत्रामध्ये सुंदर लाभांश सुनिश्चित करेल

हे भारतीय सशस्त्र दल, पोलीस सेवा आणि इतर सरकारी संस्थांसाठी अधिका-यांची एक व्यवहार्य पाइपलाइन तयार करते. विद्यार्थी कॅडेट्सना सरकारी खर्चावर आणि सेवा पुरूषांकडून प्रशिक्षण दिले जाते आणि या प्रक्रियेत खूप गांभीर्य आणि कठोरता असते. कायदा आणि सुव्यवस्था, वाहतूक व्यवस्थापन, आपत्ती व्यवस्थापन अशा विशेष कर्तव्यांसाठी लष्कराला वेळोवेळी पाचारण करण्याआधीच, एनसीसी कॅडेट्सना राज्य आणि केंद्र सरकारने तैनात केलेल्या सरकारी यंत्रणेला पाठिंबा देण्यासाठी जबाबदारी पार पाडण्याचे आवाहन केले जाते.

तरुणांमध्ये परिवर्तन घडवून आणण्यात, त्यांचे चारित्र्य घडवण्यात आणि त्यांच्यामध्ये कर्तव्य, शिस्त आणि राष्ट्र सेवेची भावना जागृत करण्यात NCC कडे उत्कृष्ट श्रेय आहे. गेल्या काही वर्षांमध्ये, NCC एक अत्यंत शिस्तबद्ध, दोलायमान युवा संघटना म्हणून विकसित झाली आहे आणि सेवेसाठी सज्ज शिस्तबद्ध, प्रशिक्षित आणि प्रेरित नागरिकांच्या निर्मितीसाठी भरीव योगदान दिले आहे. राष्ट्रीय कॅडेट कॉर्प्स, ज्यामध्ये मुले आणि मुली दोघेही कॅडेट आहेत. तरुणांमध्ये चारित्र्यगुण विकसित करणे हे त्यांना समाजाचे चांगले नागरिक आणि जीवनाच्या प्रत्येक क्षेत्रात भविष्यातील योग्य नेते बनवण्याचे उद्दिष्ट आहे.

नॅशनल कॅडेट कॉर्प्स ही आपल्या प्रकारची एकमेव संस्था आहे, जी नेतृत्व, शिस्त, एकात्मता, साहस, लष्करी, शारीरिक आणि समुदाय विकास (आशा, २०१७) यासह अनेक बाजूंचे प्रशिक्षण देते. आज विद्यार्थ्यांसाठी करिअरचे अनेक पर्याय खुले आहेत; त्यापैकी बहुतेक अभियांत्रिकी आणि व्यवस्थापन आणि सध्या उद्योगात मागणी असलेल्या इतर पात्रता आणि कौशल्ये निवडतात. तथापि, काही विद्यार्थी साहस, जोखीम आणि आव्हानासाठी उत्सुक असतात. संरक्षण सेवा ही एक सेवा आहे ज्यात उच्च कौशल्ये आवश्यक आहेत. आज, बहुतेक तरुण विशेषतः मुलांना महिलांसह सशस्त्र दलांमार्फत देशसेवा करण्यात रस आहे. NCC आणि NCC नसलेल्या विद्यार्थ्यांच्या वैशिष्ट्यांमध्ये लक्षणीय फरक असल्याचे अभ्यासात आढळून आले आहे. ते खालील प्रमाणे.

१. वॉर्डनची सेवा	५. प्रशिक्षण सेवा	९. बचाव सेवा
२. अग्निशमन सेवा	६. बचाव सेवा	१०. शव विल्हेवाट सेवा
३. अपघाती सेवा	७. कल्याणकारी सेवा	११. इतर आवश्यक सेवा
४. संप्रेषण सेवा	८. डेपो आणि वाहतूक सेवा	

काही नैसर्गिक आपत्ती आणि NCC यांना मदतीसाठी आवाहन करण्यात आले आहे.

१. वा-या संबंधित - वादळ, चक्रीवादळ, चक्रीवादळ, वादळी लाटा इत्यादी.
२. पाण्याशी संबंधित - पूर, ढगफुटी, अचानक पूर, अतिवृष्टी आणि दुष्काळ
३. जमीनीशी संबंधित - भूकंप, त्सुनामी, हिमस्खलन, भूस्खलन इत्यादी

खाली दर्शविल्याप्रमाणे मानवनिर्मित आपत्तींमध्ये एनसीसीने मदत केली आहे;

१. अपघात. रस्ते, रेल्वे, हवाई, समुद्र आणि इमारत कोसळली
२. औद्योगिक दुर्घटना. गॅस गळती, स्फोट, तोडफोड आणि सुरक्षा उल्लंघन
३. आग. इमारत, कोळसा आणि तेल

NCC कॅडेट्सने जेव्हा जेव्हा शक्य असेल तेव्हा नागरी अधिकाऱ्यांना आणि सर्वोत्तम क्षमतेनुसार खालील क्षेत्रांमध्ये समर्थन दिले आहे:

१. अडकलेल्या लोकांना शोधा आणि त्यांची सुटका करा
२. उध्वस्त संरचना आणि मालमत्ता वाचवणे
३. मदत सामग्रीचे वितरण
४. रिलीफ स्टोअर्स, अन्न आणि पाण्याच्या तरतुदीमध्ये प्रदेशाचा जास्तीत जास्त कवरेज सुनिश्चित करण्यासाठी मदत प्रवाहाचे समन्वय करणे
५. बचाव आणि मदत कार्य सक्षम करण्यासाठी आणि क्रियाकलाप सामान्य करण्यासाठी आवश्यक सेवांची दुरुस्ती आणि पुनर्संचयित करणे

निष्कर्ष

NCC प्रमाणेच, भारत स्काउट्स आणि गाईड्स, NSS, इंडियन रेडक्रॉस सोसायटी आणि RSS दीर्घकाळापासून देशात सामाजिक सेवा आणि आपत्ती पुनर्प्राप्ती व्यवस्थापनात भूमिका बजावत आहेत.

स्काउटिंगची स्थापना 1909 मध्ये या स्काउट संघटनेची परदेशी शाखा म्हणून भारतात झाली आणि 1938 मध्ये स्काउट चळवळीच्या जागतिक संघटनेची सदस्य बनली. भारतात मार्गदर्शन 1911 मध्ये सुरू झाले आणि गर्ल गाईड आणि गर्ल स्काउट्सच्या जागतिक संघटनेच्या संस्थापक सदस्यांपैकी एक होते. 1928 मध्ये. स्काउटिंग आणि मार्गदर्शन ही तरुण मुला-मुलींमध्ये इतरांसाठी निष्ठा, देशभक्ती

आणि विचारशीलतेची भावना जागृत करण्यासाठी आंतरराष्ट्रीय चळवळ आहे. युवा व्यवहार आणि क्रीडा मंत्रालय देशभरात स्काउटिंग आणि मार्गदर्शनासाठी प्रोत्साहन देते. व्यक्ती, जबाबदार नागरिक म्हणून आणि स्थानिक, राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय समुदायांचे सदस्य म्हणून तरुण लोकांच्या शारीरिक, बौद्धिक, भावनिक, सामाजिक आणि आध्यात्मिक क्षमता पूर्ण करण्यासाठी त्यांच्या विकासामध्ये योगदान देणे हा या चळवळीचा उद्देश आहे. स्काउट/गाईड चळवळ ही देवाला कर्तव्य, इतरांसाठी कर्तव्य आणि स्वतःचे कर्तव्य या तत्वांवर आधारित आहे. स्थानिक समुदायातील तरुणांचा विकास करण्यात मदत करणे हे स्काउटिंग आणि मार्गदर्शक चळवळीचे प्रमुख उद्दिष्ट आहे. हे ध्येय मार्गदर्शकांच्या उद्देशाच्या अधिकृत विधानात आणि स्काउट्सच्या मिशन स्टेटमेंटमध्ये दिसून येते. तरुण लोकांच्या जीवनात अशी अनेक क्षेत्रे आहेत जिथे स्काउट आणि मार्गदर्शक हालचालींचा सकारात्मक परिणाम होऊ शकतो. दोन्ही गट त्यांच्या सदस्यांचा भावनिक, सामाजिक, मानसिक/बौद्धिक, शारीरिक आणि आध्यात्मिक विकास करण्याचा प्रयत्न करतात जेणेकरून ते त्यांच्या समुदायासाठी आणि व्यापक जगासाठी सकारात्मक योगदान देऊ शकतील

कलम ५१ अ, भारतीय संविधानाचा भाग ४ अ, १९४९ मध्ये प्रत्येक नागरिकाची मूलभूत कर्तव्ये आहेत जी खाली पुनरुत्पादित केली आहेत

१. संविधानाचे पालन करणे आणि त्याचे आदर्श आणि संस्था, राष्ट्रध्वज आणि राष्ट्रगीत यांचा आदर करणे
२. आपल्या राष्ट्रीय स्वातंत्र्याच्या लढ्याला प्रेरणा देणार्या उदात्त आदर्शांचे पालन करणे आणि त्यांचे पालन करणे
३. भारताचे सार्वभौमत्व, एकता आणि अखंडता राखणे आणि त्यांचे संरक्षण करणे
४. देशाचे रक्षण करणे आणि असे करण्यास सांगितले जाते तेव्हा राष्ट्रीय सेवा प्रदान करणे
५. धार्मिक, भाषिक आणि प्रादेशिक किंवा विभागीय विविधतेच्या पलीकडे जाऊन भारतातील सर्व लोकांमध्ये सामंजस्य आणि समान बंधुभावाची भावना वाढवणे; महिलांच्या प्रतिष्ठेला अपमानास्पद वागणूक देणे
६. आपल्या संमिश्र संस्कृतीच्या समृद्ध वारशाचे मूल्य आणि जतन करणे
७. जंगले, तलाव, नद्या आणि वन्यजीवांसह नैसर्गिक पर्यावरणाचे संरक्षण आणि सुधारणा करणे आणि सजीव प्राण्यांबद्दल सहानुभूती बाळगणे
८. वैज्ञानिक स्वभाव, मानवतावाद आणि चौकशी आणि सुधारणेची भावना विकसित करणे
९. सार्वजनिक मालमत्तेचे रक्षण करणे आणि हिंसाचार टाळणे
१०. वैयक्तिक आणि सामूहिक क्रियाकलापांच्या सर्व क्षेत्रात उत्कृष्टतेसाठी प्रयत्न करणे जेणेकरून राष्ट्र यशाच्या उच्च पातळीपर्यंत पोहोचेल

सार्वभौम बंधुत्वाला चालना देणे, तरुणांना राष्ट्रीय सेवेसाठी तयार करणे, सशस्त्र दल, निमलष्करी आणि पोलीस, अग्निशमन आणि इतर संबंधित सेवांसाठी एक सुसज्ज यंत्रणा तयार करण्यासाठी मूलभूत कर्तव्यांच्या दृष्टीने, NCC महत्त्वपूर्ण भूमिका बजावते.

REFERENCES

- 1) Asha, V. (2017). *Effect of NCC training on conflict management skills of Naval wing NCC cadets Vadodara*, *Scholarly Research Journal for Humanity Science & English Language*, 6(29)1-15.
- 2) Bhavansvc, (2020). <https://bhavansvc.ac.in/scouts/scouts.php>, downloaded on 15.12.2020
- 3) Garg, C.V., & Sam, A. (2020). *A. engagement of national cadet corps (ncc) cadets in disaster risk mitigation under pandemic covid-19: a case study of tamilnadu, puducherry and andaman & nicobar islands*.
- 4) Gen, V. (2017). *National Cadet Corps – The Silent Contributor to Nation Building and National Security*, <https://usiofindia.org/publication/usi-journal/national-cadet-corps-the-silent-contributor-to-nation-building-and-national-security>, downloaded on 30.12.2020
- 5) George, S., Yergolkar, P.N., Kamala, H., & Kamala, C.S. (1990). *Outbreak of encephalitis in Bellary District of Karnataka & adjoining areas of Andhra Pradesh*. *The Indian journal of medical research*, 91, 328-330.
- 6) IndiaNCC. (2020 a,b,c &d). <https://indiancc.nic.in/history-of-ncc-song/downloaded> on 20.12.2020
- 7) Indian kanoon (2020). <https://indiankanoon.org/doc/867010/>, downloaded on 30.12.2020
- 8) JNTUH. (2020). https://jntuh.ac.in/uploads/about_NSS.pdf, downloaded on 15.12.2020
- 9) Lal, B.S. (2015). *Personality Development of the Students through Service Learning: A Study on National Service Scheme (NSS)*. *International Journal of Physical and Social Sciences*, 5(6), 290-300.
- 10) MA college.(2020).http://www.macollege.in/app/webroot/uploads/department_materials/doc_118.pdf, downloaded on 20.12.2020
- 11) Mary, J. & Anbazhagan. (2017) *Personality traits among NCC and non NCC college students*.
- 12) Parmar, H.H. (2018). *Contributing In Nation Building through Nss: An Opportunity for Youth (No. 2018-26-12)*.

- 13) *Red Cross. (2020). www.indianredcross.org, Report, Second Edition 2014, Indian Red Cross Society, National Headquarters, Downloaded on 15.12.2020, indianredcross.org*

